

PROOEMIUM.

I. **U**bi Metaphysicus finem facit, ibi exordium capit Theologus. Ultima apud Metaphysicos propositio est, existere Deum, quae utique Theologo prima esse debet. Theologus autem non considerat Deum & res divinas ut lumine rationis cognoscuntur, sed ut a Deo ipso revelata sunt; hinc primus labor Theologi in eo versari debet, ut existentiam revelationis evincat, quod per sequentes propositiones obtineri potest. Deus potest hominibus a se creatis sensa sua manifestare ita, ut certo sciant ea non ab alio, nisi a Deo esse: nam 1. id Deum non dedecet. 2. Deo non possunt deesse signa, quibus sensa sua manifestet. 3. Non possunt deesse adminicula, quibus homines certos reddat se hoc vel illud revelasse. 4. Talia adminicula possunt esse certi effectus, qui ab alio atque a Deo poni non possunt; si nempe palam in testimonium alicujus revelationis a se factae ponantur. 5. Tales effectus vel superant certo vires operandi creatas, & sunt miracula; vel superant certo vires cognoscendi creatas, & sunt vaticinia. (a) 6. Aequè potest oriri obligatio credendi Deo, sive per se mihi, sive per alium locutus sit, aut loquatur, dummodo non relinquatur locus prudenter dubitandi Deum haec vel illa locutum esse. 7. Non igitur est necesse, ut Deus singulis hominibus loquatur, sed sufficit, si loquatur quibusdam, quos tamen iis donis

A

exor-

*Possibilitas
revelatio-
nis.*

(a) Desipiunt, qui leges naturae Physicas ita absolutas fingunt, ut ipse auctor illarum legum, iis a se libere latis exceptionem ponere non potuerit.

exornet, necesse est, ut ceteri prudenter dubitare non possint, eos homines nonnisi a Deo inspiratos loqui.

*Facta est
olim revela-
tio.*

II. Deum locutum esse hominum generi, & quo colit velit modo manifestasse est constans ac universalis persuasio omnium gentium ac nationum. 2. Speciatim id asserunt Christiani, & quoad tempus antiquius etiam Judaei. 3. Christiani nomen & originem traxere a Christo quodam, qui ante 18. ferme secula vixit in Judaea. 4. Fuit ille consensus Christianorum, (b) Judaeorum & Ethnicorum Scriptorum vir egregius, occisus a Romanis impulsu Judaeorum ideo, quod se Filium Dei naturalem diceret. 5. Eorundem Scriptorum testimonio non tantum indigna filio Dei non gessit; (c) sed & in assertorum suorum veritatem innumera miracula patravit; multa praedixit, quae nemo nisi divinorum conscius arcanorum scire potuit. 6. Ea inter miracula utique primum locum obtinet, quod multis vulneribus confossus & occisus a mortuis propria virtute resurrexerit. 7. Doctrinam a se traditam & praeprimis dogma de divinitate sua iussit discipulos suos per orbem universum promulgare. 8. Illi ipsi discipuli rem strenue urgentes idem dogma de divinitate Christi cum reliqua doctrina & multis & splendidis signis confirmando majori orbis parti persuaserunt. 9. In illa persuasione sive eos consideres, qui persuasere, sive eos, quibus persuasere, sive ea, quae persuasere, sive ipsam constantiam in persuasione, nihil humani, omnia autem divina deprehendes. 10. Eadem doctrina de divinitate Christi palmare semper dogma fuit primorum Christianorum. 11. Cum illud ipsum dogma per Arianos & sequacium conatus favore & armis potentissimorum Imperatorum suffultos nonnihil obnubilaretur,

(b) Christianorum Scriptorum praesertim primorum testimonia qui suspecta habent, notent sibi inter alia 1. testem oculatum non posse esse mendacem, si nullum inde commodum, plurimum vero detrimenti percipere possit. 2. Si scribat in conspectu testium oculatorum de re publice gesta, & integris nationibus nota. 3. Si scribat ea, quae ab adversariis itidem coaevis vel proxime coaevis conceduntur.

c. Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre. Joannis 1.

retur, denuo multis miraculis confirmatum (d) splendidius illuxit. 12. Stat igitur hoc dilemma vel Jesus Christus fuit verus Deus, vel fuit homo impiissimus & sacrilegus, eo quod se Deum fecerit, cum non esset: secundum fere omnium adversariorum confessio falsum esse concedit, vita, doctrina & gesta Jesu Christi & discipulorum ejus falsum esse demonstrant, admittendum ergo est primum. 13. Quidquid igitur Jesus Christus & verbo & exemplo docuit, est doctrina divina. 14. Religio Christi etiamnum perduret necesse est; cum is eandem ad finem usque mundi duraturam praedixerit. 15. Religio itaque, si qua est, quae ostendere possit se eam doctrinam tenere, quam Christus praedicavit, divina est. 16. Religio etiam Judaeorum divina fuit, cum Christus eam divinam esse testatus sit. 17. Cum itaque religio Judaeorum contineretur in certis libris, etiam libri illi divini sunt, in quibus illa continebatur, & quos ipsi divinos credebant. *

Existit etiamnum.

III. Cum ex praecedentibus rite intellectis, ne dicam demonstratis, certum sit religionem a Jesu Christo traditam fuisse divinam, cum praeterea ex ante dictis legitime conficiatur, religionem a Christo fundatam etiamnum perdurare: non inutile erit nunc in ea subsidia oculos intendere, quibus Jesus Christus suam religionem conservare & propagare voluit. 1. Primum locum inter adjumenta occupat illud,

Subsidia religionis conservantur.

A 2

quod

(d) Vel unicum illud Typasi in Africa factum a sex coaevis, etiam quatuor oculatis testibus, in quibus ipse Justinianus Cod. Lib. 1. Tit. 27. consignatum sufficit ad obstruenda ora Socinianorum & Deistarum.

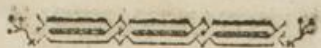
* Haec quidem sufficiunt contra incredulos omnis generis, interim cum Judaei & Sociniani libros veteres tanquam divinos admittant, eadem divinitas Christi contra eosdem ex illis libris demonstrari potest & demonstratur. 1. ex Genesis 49. v. 8. Danielis 9. v. 24. &c. Aggaei 2. Malach. 3. Adventus Messiae Judaeis promissi ostenditur partim non potuisse fieri post Jesum Christum, partim etiam debuisse fieri tempore Jesu Christi. 2. Psalm. 2. Isaias 9. v. 6. 7. Isaias 36. v. 4. & seqq. Messias Judaeis promissus verus Deus asseritur. 3. Res per Messiam gerendae & cetera vitae adjuncta per Prophetas praedicta nulli ex antiquitate conveniunt, in solo autem Jesu Christo ad amissim impleta sunt. 4. Jesus Christus igitur & verus Messias fuit, & verus Deus.

quod certos homines selegerit, quos & Apostolos vocavit, quibus eandem potestatem quoad substantiam sui loco exercendam dedit, qua ipse fundando religionem usus est. 2. Hos iussit denuo eam potestatem aliis post se & a se constituendis relinquere. 3. Illa potestas includebat praecipue haec quatuor: praedicare omnibus gentibus evangelium, leges & statuta ad mores in coetu a se colligendo ordinandos statuere, dubia circa doctrinam exortura decidere, & rebelles a coetu suo excludere. 4. Haec officia, ut explere possent, dedit in primis potestatem & privilegium doctrinam praedicandam miraculis stabiliendi, promisit praeterea auxilium suum, ne unquam contra fidem a Magistro traditam errores admitterent. 5. Eadem privilegia pro rerum adjunctis licet limitata & adstricta ad certas leges etiam Apostolorum successoribus promisit. (e) 6. Tandem ut unitas religioni adeo necessaria incolumis persisteret, unum ex Apostolis selegit nempe S. Petrum, cui primatum super omnes concessit. 7. Is primatus fuit non tantum honoris, sed etiam Jurisdictionis. 8. Ita instructi & hoc vinculo colligati Apostoli doctrinam Christi orbi terrarum annuntiarunt, & suis successoribus custodiendam

tra-

(e) Hanc limitationem praecipue discimus ex gestis Ecclesiae primae & ex ipsa rei natura. 1. Ecclesia prima nunquam credidit singulis Episcopis seorsim competere privilegium non errandi in fide, quod tamen competebat Apostolis. 2. Credidit tamen semper propter auxilium a Christo promissum Episcopos omnes sive congregati sive dispersi cum supremo Pastore conspirantes in decidendis controversiis fidei, morum & factorum cum fide connexorum errare non posse. 3. Ex iisdem sensis primae Ecclesiae utique ex Scriptura & ipsa rei natura haustis discimus, supremo Pastori competere jus convocandi coetum Episcoporum, eidem praesidendi & decreta ibi facta confirmandi. Siquid contra haec jura, vel praeterito aut dissentiente supremo Pastore statutum decisumve est, nunquam legitime gestum credebatur. 4. Bene etiam non errandi privilegium a multis Catholicis tributum est & tribuitur adhuc soli Pontifici, si ut supremus Pastor Ecclesiam sibi concreditam doceat. 5. De dono miraculorum ipsa natura rei nos edocet credente jam orbe illud non tam frequenter necessarium esse. 6. Interim etiamnum necessaria sunt quandoque miracula, neque etiam unquam defutura esse in vera sua Ecclesia Christus praedixit.

tradiderunt. 9. Tradiderunt autem partim ore partim calamo. 10. Si res aequis oculis spectetur, pronum est observare altiora praecipue myseria & generalia morum praecepta Spiritu S. inspirante scriptis mandata esse (f), quae autem inde deduci possent, & practica fere praesertim in re sacramentaria ipso quotidiano usu in posteros propaganda solo ore tradita esse & relicta. 11. Doctrina tradita conservari potuit per usum Ecclesiarum praesertim Apostolicarum, decreta Conciliorum & summorum Pontificum, denique per scripta Patrum, qui de fide suorum temporum per singula secula testati sunt. 12. Hinc aequae admittendum est tanquam verbum Dei, quod ipso usu continuo ab Apostolis ad nos usque pervenit, ac id, quod scriptum est. 13. Doctrinam igitur Christi non integram profitentur, qui traditam rejiciunt.

IV. Existit itaque religio Christi etiamnum & existit nixa fundamentis Apostolorum & Prophetarum ipso summo angulari lapide Christo Jesu, qui portas inferorum illi praevalere nec ad tempus patitur; nunc igitur videndum, in quonam coetu Christianorum existat. Existit religio Christi in eo coetu qui 1. semper ab Apostolorum temporibus ad nos usque conspicuus fuit. 2. Qui natales suos per continuam successionem pastorum & praesulum ad Apostolos serie non interrupta deducere potest. 3. Qui unitatem doctrinae tum inter antecessores & successores servatam ostendit, tum inter simul existentes & credentes servat, & adjumentum eam servandi habet nempe centrum unitatis. (g) 4. Qui inter membra sua per omnia secula non vulgari tantum, sed ea sanctitate conspicuos numeravit, ut sanctitas miraculis etiam illustrata in omnium oculos incurreret. 5. Qui praeceptum praedicandi evangelium per

*Existit in
Ecclesia Ca-
tholica.*

A 3

uni-

(f) Libros, quos Ecclesia Catholica optimo jure pro authenticis habet, recensentur in canone sacrorum librorum a Tridentino. 2. Idem etiam Concilium optimo consilio ex versionibus latinis Vulgatam in fide & moribus authenticam declaravit.

(g) Hoc unitatis centrum Catholicis est R. Pontifex, qui ut Successor S. Petri eodem gaudet primatu honoris & jurisdictionis.

universum orbem semper implevit, & adhucdum implet, & quidem iis auxiliis, quae Christus praescripsit. 6. In quo reliquum est privilegium doctrinam praedicatam miraculis confirmandi & ardor vitam pro fide profundendi. 7. A quo recedentes semper pro heterodoxis ab optimo quoque omnium seculorum reputati sunt & damnati. 8. Hae omnes quin & plures praerogativae conveniunt soli Romano-Catholicae Ecclesiae.

CAPUT I.
DOGMATA THEORETICA RELIGIONIS
REVELATAE.

De Deo Uno. I. **S**tabilita veritate religionis Catholicae nunc singulatim dogmata hujus religionis consideranda sunt, & contra omnis generis adversarios propugnanda: sunt autem ex iis quaedam theoretica & quaedam practica, de theoreticis primum, tum de practicis. Deus existit & est unus. (h) 2. Est ens in omni genere perfectionis infinitum, est nempe spiritus, immutabilis, immensus, aeternus, omnipotens (i) &c. 3. Intellectu perfectissimo cognoscit & comprehendit se & omnia extra se, quaecunque & quocunque modo a perfectissimo ente cognosci possunt. 4. Datur etiam in Deo scientia, quae ratione objecti dividitur in necessariam, contingentem, simplicis intelligentiae & visionis. (k)

De Deo Tri-
no. II. Quemadmodum religio Christiana Deum unum certissime credit; ita tres in divinis esse, Patrem nempe, Fi-

(h) Absurda polytheismi jam in initio christianae religionis detecta sunt a Justino, Tertulliano, Lactantio & aliis passim.

(i) Deus potest plura & majora iis, quae fecit; hic igitur mundus non est perfectissimus.

(k) De Scientia media certant Theologi & adhuc sub judice lis est; ego cum sola dogmata defendere statuerim, cuivis parti suum jus relinquo, quodsi tamen sicut in hac, sic & in aliis controversiis theoreticis illi parti favero, quae mihi aptior videtur ad explicanda dogmata, id me sine omni praesudicio adversae partis facturum esse protestor: in practicis tamen controversiis paulo aliter me geram.